

SUOMEN EVANKELIS-LUTERILAINEN KIRKKO
EVANGELISK-LUTHERSKA KYRKAN I FINLAND
KIRKKOHALLITUS
KYRKOSTYRELSEN

Helsinki 22.3.2012
Asianumero 2012-00235
Viite ”Tulevaisuuden perusopetus – valtakunnalliset tavoitteet ja tuntijako” (Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2012:6)
Asia Lausunto opetus- ja kulttuuriministeriölle

Opetus- ja kulttuuriministeriölle

Kirkkohallitus esittää lausuntonaan perusopetuksen valtakunnallisia tavoitteita ja tuntijakoa selvittäneen työryhmän muistiosta ”Tulevaisuuden perusopetus – valtakunnalliset tavoitteet ja tuntijako” (Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2012:6) seuraavan.

Yleisiä huomioita työryhmän esityksestä

Kirkkohallitus pitää erityisen hyvänä, että työryhmän laatimassa ehdotuksessa ei lisätä valinnaisuutta perusopetuksessa. Näin turvataan mahdollisimman suuri alueellinen tasa-arvoisuus. On myös hyvä, että perusopetusvaiheessa ei jouduta vielä tekemään valintoja, jotka voivat kaventaa yhteistä oppimäärää ja oppilaan tulevaisuuden mahdollisuuksia.

Perusopetuksen tuntijakoa ja tavoitteita pohtinut työryhmä on ehdottanut hyviä uudistuksia. Kirkkohallitus kannattaa esityksiä taide- ja taitoaineiden, historian ja yhteiskuntaopin sekä äidinkielen ja kirjallisuuden tuntimäärän lisäämisestä, kunhan ne eivät vähennä muiden kaikille yhteisten oppiaineiden tuntimääriä.

Myönteistä työryhmän esityksessä on selkeä pyrkimys arvokasvatuksen vahvistamiseen. Sen tähden itse asetusehdotuksessa olisi tullut erikseen mainita arvokasvatus, koska se sisältyy nykyiseen hallitusohjelmaan sekä kehittämissuunnitelmaan Koulutus ja tutkimus vuosina 2011–2016.

Työryhmän esityksessä käytetään käsitteitä epätarkasti. Tämä tulee ilmi esimerkiksi käännettäessä asiakirjoja ruotsiksi. Esityksen tiivistelmässä *arvokasvatus* on käännetty ilmaisulla *etisk fostran*. Hallitusohjelmassa siitä on käytetty asianmukaista sanaa *värdefostran*. Tällainen käsitteiden epäselvä käyttö voi johtaa moniselitteisyyteen ja tulkinnallisiin ongelmiin.

Uskontojen rooli yhteiskunnassa ja arvokasvatuksessa

Kirkkohallitus esittää, että asetusehdotuksen 2 §:n 2 momentti muutettaisiin muotoon ”Opetus ja kasvatus tukevat oppilaiden kasvua erilaisuuden kunnioittamiseen sekä yhteistyöhön ja toimintaan, joka edistää ihmisryhmien, kansojen, kulttuurien *sekä uskontojen ja katsomusten* välistä kunnioittamista ja luottamusta. Opetuksella tuetaan oppilaan kasvua aktiiviseksi yhteiskunnan jäseneksi, luodaan edellytyksiä toimia demokraattisessa ja tasa-arvoisessa yhteiskunnassa sekä edistetään kestävästä kehitystä.”

Yhteiskunnan monikulttuurisuudessa on erittäin tärkeää tuoda riittävässä määrin näkyviin se, että uskonnolliset perinteet ovat olennainen ulottuvuus yhteiskunnallisessa elämässä ja arvokasvatuksessa. Voimassa olevan perusopetuslain (1998/628) esitöissä (SiVM 3/1998 vp) on linjattu koulun tehtäväksi ”opettaa ihmistä olemaan hyvä lähimmäinen” sellaisten arvojen pohjalta kuin ”humanistinen ja kristillinen perinne, kodin arvostus, työn kunnioittaminen sekä suvaitsevaisuus ja kansainvälisyys”. Perusopetuslain säätämisen jälkeen uskontojen merkitys on monella tavalla entisestään lisääntynyt yhteiskunnassamme.

Esimerkiksi 4 §:n toteamus siitä, että oppilashuollon tehtävänä on edistää oppilaan ”fyysisistä, psyykkistä ja sosiaalista terveyttä ja hyvinvointia ja siten turvata hyvän kasvun ja oppimisen sekä koulunkäynnin edellytykset”, on liian kapea. YK:n yleissopimus lapsen oikeuksista (1989) toteaa (27. artikla): ”Sopimusvaltiot tunnustavat jokaisen lapsen oikeuden hänen ruumiillisen, henkisen, hengellisen, moraalisen ja sosiaalisen kehityksensä kannalta riittävään elintasoon.” Sen tähden asetustekstissä tulisi mainita uskonnon myönteinen merkitys lapsen kokonaisvaltaisessa kehityksessä.

Monikulttuurista yhteiskuntaa koskevien kansainvälisten tutkimusten perusteella uskonnolliset traditiot voivat olla arvokas voimavara, kun kehitetään 3 §:ssä mainittuja ”aktiiviseen kansalaisvaikuttamiseen ja yhteiskunnalliseen toimintaan, eettiseen ajattelu- ja toimintakykyyn sekä kestävän kehityksen edistämiseen liittyviä tietoja ja taitoja”.

Oman uskonnon ja elämäkatsomustiedon opetus

Globalisaation seurauksena suomalainen yhteiskunta muuttuu katsomuksellisesti entistä monimuotoisemmaksi, samalla kun uskontoon liittyvät ilmiöt saavat aiempaa vahvempia yhteiskunnallisia merkityksiä. Siksi on tärkeää, että perusopetus antaa riittävät valmiudet ymmärtää omaa sekä toisten uskontoa ja katsomusta. Nykyinen katsomusopetuksen malli toteuttaa tätä tavoitetta hyvin. Kirkkohallitus pitää myönteisenä ja välttämättömänä sitä, että oman uskonnon ja elämäkatsomustiedon opetuksen tuntimäärä pysyy esityksen mukaisesti ennallaan.

Esityksessä ehdotetaan, että yksi vuosiviikkotunti oman uskonnon opetuksessa siirrettäisiin vuosiluokille 1-2. Perusteluna (s. 39) mainitaan, että tämä ”mahdollistaisi perusope-

tuksen vuosiluokilla 1-2 nykyistä paremmin tutustumisen monipuolisesti erilaisiin uskontoihin ja maailmankatsomuksiin sekä varaisi aikaa lapsen omaan elämään liittyvälle pohdinnalle”.

Nämä tavoitteet ovat sinänsä kannatettavia, erityisesti pyrkimys varata aikaa oppilaan omaan elämään liittyvälle pohdinnalle – toki tällaista aikaa tarvitaan yhtä lailla kaikilla vuosiluokilla. Jos muita uskontoja opetetaan jo alkuopetuksessa, olisi pedagogisesti kuitenkin tärkeää lähteä liikkeelle nimenomaan niistä uskonnoista ja katsomuksista, jotka ovat läsnä oppilaan omassa elinympäristössä (ns. kotiseutuperiaate).

Kirkkohallitus kiinnittää huomiota niihin pedagogisiin haasteisiin, joihin alkuopetuksen opettajat joutuisivat uuden sijoittelun takia vastaamaan. Luokanopettajakoulutuksen tulee siksi antaa riittävät uskontoihin ja katsomuksiin liittyvät tiedolliset ja taidolliset valmiudet. Tämä edellyttää myös sitä, että kaikissa opettajankoulutuslaitoksissa on tulevaisuudessa uskonnon ainedidaktiikassa tarpeeksi resursseja. Eri uskontojen ja kulttuurien ymmärtäminen tulee entistä tärkeämmäksi koulun arjessa ja juhlassa.

Lausunnon keskeinen sisältö

Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kirkkohallitus yhtyy työryhmän esitykseen, että

- valinnaisuuden määrää ei lisätä
- arvokasvatusta vahvistetaan
- oman uskonnon ja elämänkatsomustiedon opetuksen tuntimäärä pysyy ennallaan

Edellisten näkökulmien lisäksi kirkkohallitus esittää, että

- asetustekstissä käytetään termiä arvokasvatus
- asetusehdotuksen 2 §:n 2 momentti muutetaan muotoon ”Opetus ja kasvatus tukevat oppilaiden kasvua erilaisuuden kunnioittamiseen sekä yhteistyöhön ja toimintaan, joka edistää ihmisryhmien, kansojen, kulttuurien *sekä uskontojen ja katsomusten* välistä kunnioittamista ja luottamusta. Opetuksella tuetaan oppilaan kasvua aktiiviseksi yhteiskunnan jäseneksi, luodaan edellytyksiä toimia demokraattisessa ja tasa-arvoisessa yhteiskunnassa sekä edistetään kestäväää kehitystä.”
- asetuksessa otetaan huomioon uskonnon myönteinen merkitys lapsen kokonaisvaltaiselle kehitykselle (YK:n lapsen oikeuksien sopimus 1989, 27. artikla)
- alkuopetuksen uskonnon opetuksessa lähdetään liikkeelle niistä uskonnoista ja katsomuksista, jotka ovat läsnä oppilaan omassa elinympäristössä (pedagoginen kotiseutuperiaate).

Kansliapäällikkö

Jukka Keskitalo

Kirkkoneuvos

Pekka Huokuna